

El Codi d'ètica professional de l'ICOM es va aprovar de manera unànime a la 15a Assemblea General a Buenos Aires, Argentina, el 4 de novembre del 1986. Es van fer modificacions durant la 20a Assemblea General que va tenir lloc a Barcelona el 6 de juliol del 2001 i es va sotmetre a una revisió a la 21a Assemblea General, que va tenir lloc a Seül el 8 d'octubre del 2004.

Continguts

INTRODUCCIÓ (de Geoffrey Lewis)

PREÀMBUL

Caràcter del Codi d'ètica professional per als museus

Principis bàsics per als museus

Traduccions del Codi d'ètica professional per als museus

GLOSSARI

SECCIONS

1. Els museus conserven, interpreten i promouen aspectes del patrimoni natural i cultural de la humanitat

- Posició institucional
- Recursos físics
- Recursos financers
- Personal

2. Els museus que custodien les col·leccions les conserven per al benefici de la societat i el seu desenvolupament

- Adquisició de col·leccions
- Baixa de col·leccions
- Protecció de les col·leccions

3. Els museus posseeixen informació primordial per poder establir i aprofundir en els coneixements

- Testimonis primordials
- Recollida d'obres i investigació

4. Els museus permeten valorar, gaudir, comprendre i gestionar el patrimoni natural i cultural

- Presentació i exposició
- Altres recursos

5. Els recursos dels museus ofereixen oportunitats per a altres serveis públics i beneficis

- Serveis d'identificació

6. Els museus treballen conjuntament amb les comunitats de les quals provenen les col·leccions, com també amb les comunitats a les quals ofereixen els seus serveis

- Procedència de les col·leccions
- Respecte a les comunitats a les quals es presten serveis

7. Els museus treballen d'acord amb la llei

- Marc legal

8. Els museus actuen amb professionalitat

- Conducta professional
- Conflictes d'interessos

INTRODUCCIÓ

Aquesta edició del Codi d'ètica professional de l'ICOM representa la culminació després de sis anys de revisió. Després d'una àmplia revisió del Codi, feta des de la pràctica contemporània en matèria de museus, es va presentar una versió revisada, estructurada a partir de la versió inicial. Tal com es va preveure, ara s'ha revisat i readaptat completament per plasmar l'essència del professional del museu, i es basa en els principis clau de la pràctica professional, elaborats per proporcionar una orientació general en matèria deontològica. El Codi va ser sotmès a tres períodes de consulta per part dels membres de l'ICOM. Es va aprovar per unanimitat a la 21a Assemblea General de l'ICOM l'any 2004, a Seül.

L'esperit general del document roman invariable, ja que manté el concepte de servei a la societat, a la comunitat, al públic i als diferents components d'aquest, així com la professionalitat dels qui treballen en un museu. Malgrat la reorientació del conjunt del document resultant de la nova estructura, l'accentuació dels punts clau i l'ús de paràgrafs més curts, hi ha poques novetats. Els elements nous es troben al paràgraf 2.11 i als principis assenyalats a les seccions 3, 5 i 6.

El Codi d'ètica professional per als museus proporciona una manera d'autoregulació professional dins un sector clau dels serveis públics, amb una legislació a escala nacional variable i sovint poc coherent. Estableix uns principis bàsics de conducta i de realització de treball als quals poden aspirar els professionals dels museus de tot el món, així com una manera clara d'estipular allò que el públic, com a tal, té dret a esperar per part del professional del museu.

L'ICOM va publicar la seva *Ètica d'adquisicions* l'any 1970 i un Codi d'ètica professional complet l'any 1986. La present edició (així com el document intermedi de l'any 2001) deuen molt a ambdues publicacions. No obstant això, la gran tasca de revisió i reestructuració va recaure en els membres actuals del Comitè d'Ètica Professional. La seva contribució durant les reunions (presencial i per Internet) i la seva determinació per aconseguir l'objectiu fixat dins el termini de temps, mereixen un ampli reconeixement. A continuació se n'esmenten els noms.

Com els codis anteriors, aquest Codi proporciona una normativa general mínima sobre la qual es poden basar els grups nacionals i especialistes per satisfer les exigències específiques. L'ICOM promou l'elaboració de codis nacionals i especialitzats d'ètica professional per donar resposta a les necessitats específiques; per aquest motiu cal agrair que ens en facin arribar exemplars. S'han de remetre per correu postal a l'adreça següent: Secretaria General de l'ICOM. Casa de la UNESCO. 1 rue Miollis, 75732, París Cedex 15, França, o bé per correu electrònic a secretariat@icom.museum.

Geoffrey Lewis
President. Comitè d'Ètica Professional de l'ICOM

Comitè d'Ètica Professional de l'ICOM durant el període 2001-2004

President: Geoffrey Lewis (Regne Unit)

Membres: Gary Edson (Estats Units); Per Kåks (Suècia); Byung-mo Kim (República de Corea); Pascal Makambila (Congo) – des de l'any 2002; Jean-Yves Marin (França); Bernice Murphy (Australia) fins a l'any 2002; Tereza Scheiner (Brasil); Shaje'a Tshiluila (República Democràtica del Congo), i Michel Van-Praët (França).

PREÀMBUL

Caràcter del Codi d'ètica professional per als museus

Aquest Codi d'ètica professional per als museus ha estat elaborat pel Consell Internacional de Museus. Correspon a la declaració d'ètica professional per als museus que consta als estatuts de l'ICOM. El present Codi conté els principis acceptats de manera global per la comunitat internacional de museus. L'adhesió a l'ICOM i el pagament de la quota anual de subscripció comporta la confirmació d'aquest Codi d'ètica professional.

Principis bàsics per als museus

Aquest Codi representa una norma mínima de conducta per als museus. Es presenta com una sèrie de principis que es regeixen per unes directrius sobre les pràctiques professionals que es volen aplicar. En alguns països, són les lleis o el Govern els que regulen les normes mínimes. En d'altres, se subministren directrius i una avaluació de la normativa professional en forma d'acreditació, habilitació o sistemes d'avaluació semblants. Als països on no s'han definit les normatives, les directrius es poden obtenir mitjançant la Secretaria de l'ICOM, o el Comitè Nacional o Internacional respectiu. Aquest Codi també pot servir de referència per a les nacions particulars i per a les organitzacions especialitzades vinculades als museus per tal de poder desenvolupar normatives addicionals.

Traduccions del Codi d'ètica professional per als museus

El Codi d'ètica professional per als museus s'ha publicat en tres versions: anglès, francès i castellà. L'ICOM és partidari de traduir el Codi a altres llengües. No obstant això, només es considerarà una traducció com a *oficial* si és acceptada per un comitè nacional del país on la llengua en qüestió és el primer idioma parlat. Si la llengua es parla en més d'un país, és preferible consultar els comitès nacionals respectius. És important esmentar que per a qualsevol traducció oficial és imprescindible recórrer a persones amb competències lingüístiques i professionals adequades. Cal assenyalar la llengua utilitzada per a la traducció i els noms dels comitès nacionals implicats també s'han d'indicar. Aquestes condicions no són cap impediment per a possibles traduccions del Codi o d'algunes parts amb finalitats educatives o d'estudi.

GLOSSARI

Activitats que generen ingressos: activitats concebudes amb l'objectiu d'aconseguir un guany o benefici per a la institució.

Conflicte d'interessos: presència d'un interès personal o individual que dona lloc a una contradicció de principi en una situació de treball que inhibeix (així ho sembla) l'objectivitat de la presa de decisions.

Conservador-restaurador: personal del museu o autònom competent per dur a terme exàmens tècnics, de preservació, conservació i restauració del patrimoni cultural. Al butlletí *Notícies de l'ICOM*, n. 39, pàgines 5-6 (1986), hi ha més informació sobre això.

Equip de govern: persones o organitzacions definides en els textos legislatius dels museus com els responsables de la perdurabilitat, el desenvolupament estratègic i el finançament dels museus.

Estimació: autenticació i avaluació financera d'un objecte o espècimen. En alguns països el terme s'utilitza per fer una avaluació independent amb la intenció d'aconseguir beneficis fiscals.

Museu (1): institució permanent sense ànim de lucre al servei de la societat i del seu desenvolupament, oberta al públic, que adquireix, conserva, investiga, comunica i exhibeix, amb intencions educatives, d'estudi i d'oci, l'evidència tangible i intangible dels pobles i del seu entorn.

Normativa mínima: normativa a la qual aspiren tots els museus i el seu personal. Alguns països tenen els seus propis criteris per establir les normatives mínimes.

Obligació de diligència: obligació de posar en pràctica tots els mitjans possibles per tal d'establir els fets d'un cas abans de decidir quina pauta de conducta se seguirà; en concret, a l'hora d'identificar l'origen i la història d'un objecte abans d'acceptar-ne l'adquisició o la utilització.

Organització sense ànim de lucre: entitat legalment establerta, representada per una persona jurídica o física, els ingressos de la qual (incloent-hi tot excedent o benefici) s'utilitzen exclusivament en benefici de la pròpia entitat i per al seu funcionament. L'expressió "sense ànim de lucre" té el mateix significat.

Patrimoni cultural: qualsevol cosa o concepte considerat amb valor estètic, històric, científic o amb un valor espiritual.

Patrimoni natural: qualsevol objecte, fenomen o concepte considerat d'una significació científica o amb un valor espiritual.

Procedència: historial complet i de propietat d'un objecte des del moment del seu descobriment o creació fins al dia d'avui, a partir del qual se'n pot determinar l'autenticitat i la propietat.

Professional d'un museu (1): el personal professional d'un museu inclou el personal (remunerat o no remunerat) dels museus o les institucions, segons la definició de l'article 2, paràgrafs 1 i 2, dels Estatuts, que ha rebut una formació especialitzada o bé posseeix una experiència pràctica equivalent en qualsevol camp important per a la gestió i les operacions del museu; també inclou tot el personal independent que respecta el Codi d'ètica professional de l'ICOM i el treball per als museus o les institucions d'acord amb la definició esmentada, però no inclou les persones que promouen o utilitzen productes comercials i l'equipament necessari per als museus i els seus serveis.

Títol legal de propietat: dret legal a la propietat dins del país interessat. En alguns països, pot tractar-se d'un dret conferit i insuficient per complir els requisits de l'obligació de diligència.

Títol vàlid de propietat: dret indisputable a la propietat d'un objecte, basat en l'historial complet d'aquest des del moment del seu descobriment o creació.

Transacció comercial: compra i venda d'objectes amb intencions lucratives per part d'un particular o una institució.

(1) Cal esmentar que els termes “museu” i “professional de museu” són definicions provisionals destinades a ser utilitzades per interpretar el Codi d'ètica professional de l'ICOM. Les definicions de “museu” i “professional de museu” utilitzades en els Estatuts de l'ICOM tenen vigència fins que es completi la revisió d'aquest document.

1. Els museus conserven, interpreten i promouen aspectes del patrimoni natural i cultural de la humanitat

Principi: Els museus són responsables del patrimoni natural i cultural, material i immaterial. Els equips de govern i els relacionats amb la direcció estratègica i la supervisió dels museus tenen com a primera obligació protegir i promoure aquest patrimoni i els recursos humans, físics i financers de què es disposa per aconseguir tal objectiu.

POSICIÓ INSTITUCIONAL

1.1. Documents d'habilitació

L'equip de govern té la responsabilitat de vetllar perquè el museu tingui una constitució escrita i publicada, uns estatuts o qualsevol altre document, d'acord amb les lleis nacionals, on s'especifiqui clarament la situació legal del museu, la seva missió, el seu caràcter permanent i el seu caràcter d'entitat sense ànim de lucre.

1.2. Declaració de missions, objectius i polítiques

L'equip de govern ha de preparar, difondre i restar fidel a una declaració en la qual es defineixi la missió, els objectius i les polítiques del museu, i el paper i la composició de la seva directiva.

RECURSOS FÍSICS

1.3. Locals

L'equip de govern ha de proporcionar locals adequats amb un entorn òptim perquè el museu pugui dur a terme les funcions bàsiques definides en les seves missions.

1.4. Accés

L'equip de govern ha de garantir que tothom tingui accés al museu i a les seves col·leccions de manera regular i a hores raonables. Cal tenir una cura especial amb les persones que requereixen necessitats específiques.

1.5. Salut i seguretat

L'equip de govern ha de vetllar perquè s'apliquin les normatives de salut, seguretat i accessibilitat tant al personal del museu com als visitats.

1.6. Protecció contra sinistres

L'equip de govern ha d'aplicar polítiques per tal de protegir el públic i el personal, les col·leccions i altres recursos contra danys naturals i humans.

1.7. Condicions de seguretat

L'equip de govern ha de garantir unes condicions de seguretat adequades per tal de protegir les col·leccions contra robatoris o danys que es puguin produir en expositors, exhibicions, zones de treball o magatzems o bé en el transcurs del transport.

1.8. Assegurances i indemnitzacions

Si una companyia privada d'assegurances protegeix les col·leccions, l'equip de govern ha de comprovar que la cobertura és adequada i inclou objectes en trànsit o en préstec i altres objectes que són responsabilitat del museu. Quan es fa servir un sistema d'indemnització, cal que la cobertura inclogui el material que no és propietat del museu.

RECURSOS FINANCERS

1.9. Finançament

L'equip de govern ha de vetllar perquè hi hagi fons suficients per realitzar i desenvolupar les activitats pròpies del museu. Tots els fons han de ser objecte una gestió professional.

1.10. Política comercial

L'equip de govern ha de tenir una pòlissa escrita relativa als ingressos que es puguin generar amb les seves activitats o puguin acceptar de fonts exteriors. Sigui quina sigui la font de finançament, els museus han de mantenir el control del contingut i la integritat dels seus programes, exhibicions i activitats. Les activitats que generen ingressos no han d'anar en detriment de les normatives de la institució ni del seu públic (vegeu el punt 6.6).

PERSONAL

1.11. Política de treball

L'equip de govern ha de vetllar perquè totes les accions relatives al personal es desenvolupin d'acord amb les polítiques del museu, com també els procediments legals i reglamentaris.

1.12. Designació del director o cap

El director o cap del museu és una posició clau i, en el moment de designar-lo, els equips de govern han de tenir en compte els coneixements i les aptituds necessàries que calen per ocupar el lloc de manera eficaç. Aquestes qualitats han d'incloure aptituds intel·lectuals adequades i coneixements professionals, complementat amb una conducta ètica d'alt nivell.

1.13. Accés als equips de govern

El director o cap del museu ha de ser responsable directe dels equips de govern corresponents i tenir-hi un accés total.

1.14. Competències del personal dels museus

Cal donar feina al personal qualificat que tingui l'experiència necessària per assumir totes les responsabilitats (vegeu també els punts 2.18, 2.24 i 8.12).

1.15. Formació del personal

Per tal de mantenir-ne l'eficàcia, convé oferir oportunitats d'educació continuada i de perfeccionament professional a tot el personal del museu.

1.16. Conflicte d'ètica

L'equip de govern mai ha de demanar al personal del museu que actuï de tal manera que representi un conflicte amb les normatives del present Codi d'ètica professional o amb qualsevol llei o codi d'ètica professional específic.

1.17. Personal i voluntaris

L'equip de govern ha de tenir una pòlissa escrita sobre el treball del voluntariat on es promogui una relació positiva entre els voluntaris i els professionals del museu.

1.18. Voluntaris i ètica professional

L'equip de govern ha de vetllar perquè els voluntaris, a l'hora de fer activitats de museu o d'un altre tipus, coneixin correctament el Codi d'ètica professional de l'ICOM i també altres codis aplicables i lleis.

2. Els museus que custodien les col·leccions les conserven per al benefici de la societat i el seu desenvolupament

Principi: Els museus tenen l'obligació d'adquirir, preservar i promoure les seves col·leccions per tal de contribuir a la salvaguarda del patrimoni natural, cultural i científic. Les seves col·leccions són un important patrimoni públic, ocupen un lloc especial dins el marc legal i estan protegides pel dret internacional. La noció de bona administració és inherent a aquest interès públic, que inclou els conceptes de propietat legítima, durabilitat, documentació, accessibilitat i cessió responsable.

ADQUISICIÓ DE COL·LECCIONS

2.1. Política en matèria de col·leccions

Per a cada museu, l'equip de govern ha d'adoptar i publicar una normativa escrita relativa a l'adquisició, la protecció i la utilització de les col·leccions. Aquesta normativa ha d'aclarir la situació dels objectes que no seran catalogats, conservats ni exhibits (vegeu els apartats 2.7 i 2.8).

2.2. Títol de propietat vàlid

El museu no ha d'adquirir cap objecte o espècimen mitjançant la compra, donació, préstec, llegat o intercanvi sense tenir la certesa que hi ha un títol de propietat vàlid. Una prova de propietat o la possessió legal en un país no vol dir necessàriament que es tracti d'un títol de propietat vàlid.

2.3. Procedència i obligació de diligència

Abans d'adquirir cap objecte, s'han de dur a terme tots els esforços necessaris per tal de confirmar que tot objecte o espècimen ofert per ser comprat, donat, com a llegat o préstec, no s'ha obtingut de manera il·legal o exportat del seu país d'origen o per mitjà d'un país intermediari, on s'hauria adquirit de forma il·legal (incloent-hi el propi país del museu). En aquest sentit, l'obligació de diligència ha d'establir l'historial complet de l'objecte des del moment del seu descobriment o creació.

2.4. Objectes o espècimens procedents de treballs no autoritzats o no científics

Els museus no han d'adquirir objectes en el cas que hi hagi proves per pensar que s'han aconseguit per mitjà de la destrucció o danys intencionats prohibits, no autoritzats i no científics dels monuments, llocs arqueològics, espècies o els hàbitats naturals. De la mateixa manera, el museu no ha d'adquirir objectes si no s'ha informat el propietari o ocupant de la terra, o el propietari legal o les autoritats governamentals de quina ha estat la manera de descobrir l'objecte.

2.5. Materials culturals delicats

Les col·leccions de restes humanes i el material de caràcter sagrat només es poden adquirir si es poden conservar amb seguretat i rebre un tracte respectuós. Aquest requisit s'ha de complir d'acord amb la normativa professional i els interessos i creences dels membres de la comunitat, i els grups religiosos o ètnics dels quals provenen (vegeu també els apartats 3.7 i 4.3).

2.6. Espècimens biològics o geològics protegits

Els museus no han d'adquirir espècimens biològics o geològics que s'hagin recollit, venut o transferit de qualsevol manera, transgredint així la llei local, nacional, regional o internacional o els tractats relatius a la protecció de les espècies i a la conservació de la història natural.

2.7. Col·leccions d'organismes vius

Si les col·leccions contenen espècimens botànics o zoològics vius, s'ha de tenir en compte l'entorn natural i social del qual provenen, la legislació local, nacional, regional, els tractats relatius a la protecció de les espècies i la conservació de la història natural.

2.8. Col·leccions en funcionament

La política en matèria de col·leccions pot preveure consideracions especials per a determinats tipus de col·leccions en què, en comptes de donar prioritat a les col·leccions d'objectes o espècimens, cal preservar els procediments culturals, científics o tècnics.

2.9. Adquisicions externes a la política de col·leccions

Les adquisicions d'objectes o espècimens alienes a la política definida pel museu només es podran fer en casos excepcionals. L'equip de govern ha de considerar les opinions professionals disponibles i els punts de vista de totes les parts interessades. També s'ha de tenir en compte la importància de l'objecte o espècimen en el seu context dins del patrimoni cultural o natural, i els interessos específics d'altres museus que vulguin consultar aquest material. No obstant això, i fins i tot en aquestes circumstàncies, no s'han d'adquirir objectes que no posseeixin un títol de propietat vàlid.

2.10. Adquisicions per part dels membres de l'equip de govern o personal del museu

Cal considerar amb molta cura tota oferta d'objectes, ja sigui en forma de venda, donació o altra forma de cessió que permeti un benefici fiscal als membres de l'equip de govern, al personal del museu o familiars i a persones properes al personal.

2.11. Dipositari d'última instància

Cap disposició del present Codi d'ètica professional impedeix que el museu actuï com a dipositari autoritzat d'objectes i espècimens de procedència desconeguda recollits o recuperats dins el territori propi de la seva jurisdicció.

CESSIÓ DE COL·LECCIONS

2.12. Baixa legal o d'un altre tipus

Quan el museu disposa del dret jurídic per donar de baixa o ha adquirit objectes sotmesos a condicions de baixa, s'han de respectar plenament els requisits i les normatives legals o d'altre tipus. Si l'adquisició inicial estava sotmesa a obligacions o a altres restriccions, aquestes condicions s'han de tenir en compte si no és que es demostrï clarament que són impossibles d'acomplir o substancialment perjudicials per a la institució. Si aquest és el cas, el museu quedarà lliure d'aquestes obligacions mitjançant un procediment legal adequat.

2.13. Baixa de les col·leccions d'un museu

La baixa d'un objecte o espècimen de la col·lecció d'un museu només s'ha de fer tenint ple coneixement de la importància de l'objecte, la seva naturalesa (renovable o no), la posició legal i qualsevol pèrdua de valor públic que pugui resultar d'aquesta acció.

2.14. Responsabilitat de les baixes

La decisió de donar de baixa és responsabilitat de l'equip de govern que actua conjuntament amb el director del museu i el conservador de la col·lecció pertinent. Es poden aplicar modalitats específiques a les col·leccions en funcionament.

2.15. Baixa d'objectes retirats de les col·leccions

Cada museu ha d'adoptar una normativa que defineixi mètodes autoritzats per donar de baixa de forma permanent qualsevol objecte de les col·leccions, ja sigui en forma de donació, transferència, intercanvi, venda, repatriació o destrucció i que permeti la transferència del títol sense cap restricció a l'entitat beneficiària. S'ha de tenir un registre complet de totes les decisions de baixa, els objectes implicats i la disposició que se n'ha fet. Per norma general, tota baixa d'un objecte s'ha de fer primerament en benefici d'un altre museu.

2.16. Ingressos obtinguts amb la baixa de les col·leccions

Les col·leccions dels museus es troben sota custòdia pública i en cap cas s'han de considerar un actiu financer. Els diners o les compensacions econòmiques obtingudes mitjançant la baixa dels objectes i espècimens de la col·lecció del museu s'han d'utilitzar exclusivament en benefici de la col·lecció i, per regla general, per a noves adquisicions.

2.17. Compra de col·leccions procedents d'una baixa

No està permès que el personal del museu, l'equip de govern, els seus familiars o persones més properes comprin els objectes que s'han donat de baixa de la col·lecció de la qual són responsables.

PROTECCIÓ DE LES COL·LECCIONS

2.18. Permanència de les col·leccions

El museu ha d'establir i aplicar polítiques que vetllin perquè la seguretat de les seves col·leccions (permanents i temporals) i la informació associada, registrada degudament, es transmetin a les futures generacions en el millor estat possible, en funció del coneixement actual i dels recursos.

2.19. Delegació de la responsabilitat de les col·leccions

Les responsabilitats professionals relatives a la protecció de les col·leccions han de ser assignades a les persones que posseeixin el coneixement i les aptituds adequades o al personal que hagi estat supervisat (vegeu l'apartat 8.11).

2.20. Documentació de les col·leccions

Les col·leccions d'un museu s'han de documentar d'acord amb les normatives professionals acceptades. Aquesta documentació ha d'incloure una identificació i una descripció completa de cada objecte, com també els elements que hi estan associats, procedència, condició, tractament al qual ha estat sotmès i la localització actual. Aquestes dades s'han de conservar en un lloc segur i cal disposar d'un sistema de recerca documental perquè el personal del museu i altres usuaris autoritzats puguin accedir a la informació.

2.21. Protecció contra sinistres

Cal posar molta atenció a l'hora d'elaborar polítiques que serveixin per protegir les col·leccions en cas de conflictes armats i altres desastres naturals o provocats per l'home.

2.22. Seguretat de les col·leccions i les dades associades

Quan les dades relatives a les col·leccions es posen a disposició del públic, els museus han d'exercir un control per tal d'evitar la divulgació d'informació confidencial de caràcter personal o d'un altre tipus.

2.23. Conservació preventiva

La conservació preventiva és un element important de la política de museus i la protecció de les col·leccions. És responsabilitat fonamental dels professionals dels museus crear i mantenir un ambient protector per a les col·leccions de les quals s'encarreguen, estiguin emmagatzemades, exposades o en trànsit.

2.24. Conservació i restauració de les col·leccions

Els museus han de controlar amb atenció l'estat de les col·leccions per determinar quan serà necessari un treball de conservació-restauració de l'objecte o espècimen i l'ús dels serveis d'un professional qualificat. L'objectiu principal ha de ser l'estabilització de l'objecte o espècimen. Tots els mètodes de conservació han d'estar documentats i ser reversibles dintre de les possibilitats; de la mateixa manera, tota alteració de l'objecte o espècimen original s'ha d'identificar clarament.

2.25. Benestar dels animals vius

Els museus que conserven animals vius són responsables de la seva salut i del seu benestar. El museu ha de preparar i implantar un codi de seguretat aprovat per un especialista per tal de protegir el seu personal i els visitants, així com els animals. Qualsevol modificació genètica ha de ser identificable clarament.

2.26. Utilització personal de les col·leccions d'un museu

No s'ha de permetre que el personal d'un museu, l'equip de govern, els seus familiars, persones més properes o altres, facin un ús personal dels objectes de les col·leccions del museu, encara que es tracti d'un fet temporal.

3. Els museus posseeixen informació primordial per poder establir i aprofundir en els coneixements

Principi: Els museus tenen obligacions particulars vers la societat pel que fa referència a la protecció, l'accessibilitat i les interpretacions dels testimonis primordials que conserven a les seves col·leccions.

TESTIMONIS PRIMORDIALS

3.1. Col·leccions enteses com a testimonis primordials

La política de col·leccions d'un museu ha d'indicar clarament la importància de les col·leccions enteses com a testimonis primordials. Tanmateix, ha d'assegurar que la importància no ve determinada per les tendències intel·lectuals actuals o els costums del museu.

3.2. Disponibilitat de les col·leccions

Els museus tenen la responsabilitat de facilitar el lliure accés a les col·leccions i a tota la informació importat disponible, dintre de les possibilitats, tenint en compte les restriccions necessàries per motius de seguretat i confidencialitat.

RECOLLIDA D'OBRES I INVESTIGACIÓ

3.3. Recollida dins el camp

Si un museu vol recollir obres sobre el terreny, ha de desenvolupar polítiques conformes amb la normativa acadèmica i les obligacions derivades de les lleis nacionals i internacionals. El treball de camp només es pot dur a terme amb respecte i tenint en compte les opinions de les comunitats locals, els seus recursos ambientals i les seves pràctiques culturals, com també tots els esforços realitzats per donar valor al patrimoni cultural i natural.

3.4. Recollida excepcional de testimonis primordials

En casos molt excepcionals, pot ser que hi hagi un objecte la procedència del qual es desconegui, però que posseeixi un valor intrínsec excepcional que en justificaria la conservació per motius d'interès públic. L'acceptació d'un objecte de tals característiques a la col·lecció d'un museu s'ha de sotmetre a la decisió dels especialistes de la disciplina interessada i ha de quedar exempta de tota parcialitat nacional o internacional (vegeu el punt 2.11).

3.5. Investigació

Les investigacions realitzades per part del personal d'un museu han d'estar relacionades amb la missió i els objectius del museu i han de ser conformes a les pràctiques acadèmiques ètiques i legals establertes.

3.6. Anàlisi destructiva

Quan un museu recorre a tècniques analítiques destructives, el resultat de l'anàlisi i les investigacions resultants, incloent-hi les publicacions, han de constar en el registre documental permanent de l'objecte.

3.7. Restes humanes i material de caràcter sagrat

Les investigacions sobre restes humanes i materials de caràcter sagrat s'han de dur a terme tenint en compte les normes de professionalitat i els interessos i les creences de la comunitat, i els grups religiosos o ètnics dels quals provenen els objectes (vegeu també els punts 2.5 i 4.3).

3.8. Possessió dels drets sobre els materials d'investigació

Quan un professional d'un museu prepara el material que s'ha de presentar o del qual cal documentar una investigació sobre el camp, ha d'existir un acord clar amb el museu patrocinador en relació a tots els drets sobre els treballs realitzats.

3.9. Compartició dels drets sobre els objectes estudiats

Els membres d'un museu tenen l'obligació de compartir el seu coneixement i la seva experiència amb els companys, escolars o estudiants dels dominis específics. Han de respectar i reconèixer als qui els han ensenyat i alhora

transmetre els progressos tècnics i l'experiència que puguin ser d'utilitat per a altres persones.

3.10. Cooperació entre els museus i altres institucions

El personal d'un museu ha de reconèixer i admetre la necessitat de cooperació i consulta entre institucions amb interessos i pràctiques de recollida semblants. Això es dóna particularment quan hi ha institucions d'educació superior i determinats serveis públics que puguin generar col·leccions importants que no disposin d'unes condicions de seguretat a llarg termini.

4. Els museus permeten valorar, gaudir, comprendre i gestionar el patrimoni natural i cultural

Principi: Els museus tenen el deure de desenvolupar el seu paper educatiu i atreure un públic més ampli de la comunitat, localitat o grup al qual serveixen. La interacció amb la comunitat i la promoció del seu patrimoni forma part integral del paper educatiu d'un museu.

PRESENTACIÓ I EXPOSICIÓ

4.1. Presentacions, exposicions i activitats especials

Les presentacions i exposicions temporals, ja siguin físiques o virtuals, han de ser conformes a les missions, les polítiques i els objectius del museu. No han d'anar en detriment de la qualitat ni de la protecció o la conservació de les col·leccions.

4.2. Interpretació dels elements exposats

Els museus han de vetllar perquè la informació que presenten a les exposicions estigui ben fonamentada i sigui exacta i, alhora, han de considerar de manera adequada els grups o creences representades.

4.3. Exposició d'objectes delicats

Les restes humanes i materials amb valor sagrat s'han de presentar conformes a les normes professionals i, si es coneixen, tenint en compte els interessos i les creences dels membres de la comunitat o els grups ètnics o religiosos dels quals provenen els objectes. S'han de presentar amb un gran tacte i respectant els sentiments de dignitat humana de tots els pobles.

4.4. Retirada de la presentació pública

Les respostes a les peticions formulades per part de les comunitats de les quals procedeixen les restes humanes o els materials amb valor sagrat que es troben exposats s'ha de fer de manera respectuosa i amb sensibilitat. Es respondrà de la mateixa manera a totes les peticions relatives a la devolució d'aquests materials. Les polítiques dels museus han de definir clarament quin és el procés per respondre a aquestes peticions.

4.5. Presentació d'objectes de procedència desconeguda

Els museus han d'evitar la presentació o la utilització de material de procedència dubtosa o desconeguda. Han de ser conscients del fet que aquestes presentacions o el seu ús es pot considerar una aprovació del tràfic il·lícit de béns culturals.

ALTRES RECURSOS

4.6. Publicació

La informació publicada pels museus, sigui de la manera que sigui, ha d'estar ben fonamentada, ser precisa i tenir en compte les disciplines acadèmiques, societats o creences presentades. Les publicacions dels museus no han d'anar en detriment de les normes de la institució.

4.7. Reproduccions

Els museus han de respectar la integritat de l'original sempre que es facin rèpliques, reproduccions o còpies dels elements de la col·lecció. Sempre s'ha d'indicar que aquestes còpies són facsímils.

5. Els recursos dels museus ofereixen oportunitats per a altres serveis públics i beneficis

Principi: Els museus utilitzen una àmplia varietat d'especialitats, habilitats i recursos físics l'aplicació de la qual va més enllà de l'àmbit museístic. Això pot conduir a un aprofitament compartit dels recursos o a la prestació de serveis, que amplia l'àmbit de les activitats del museu. Cal organitzar aquestes activitats de tal manera que es comprometí la missió que té assignada un museu.

SERVEIS D'IDENTIFICACIÓ

5.1. Identificació d'objectes adquirits de manera il·legal o il·lícita

Sempre que els museus ofereixen un servei identificador, han d'actuar de manera que mai no els puguin acusar de beneficiar-se (directament o indirectament) de la seva activitat. La identificació i l'autenticació dels objectes els quals es pensa que poden haver-se aconseguit, adquirit, transferit, importat o exportat de manera il·legal o il·lícita, no s'ha de fer pública fins que s'hagi efectuat la notificació a les autoritats respectives.

5.2. Autenticació i estimació (taxació)

Les taxacions es poden dur a terme per tal d'assegurar les col·leccions dels museus. Els dictàmens sobre el valor econòmic d'altres objectes només s'han d'emetre a petició oficial d'altres museus o de les autoritats jurídiques, governamentals o altres poders públics competents. No obstant això, en el cas que el museu sigui el beneficiari, s'ha de dur a terme la taxació de l'objecte o l'espècimen amb tota independència.

6. Els museus treballen conjuntament amb les comunitats de les quals provenen les col·leccions i amb les comunitats a les quals ofereixen els seus serveis

Principi: Les col·leccions dels museus reflecteixen el patrimoni cultural i natural de les comunitats de les quals provenen. Com a tals, posseeixen un caràcter que va més enllà de la típica propietat i poden posseir afinitats molt sòlides amb les identitats nacionals, regionals, locals, ètniques, religioses o polítiques. Per això és important que les polítiques dels museus prevegin aquesta possibilitat.

PROCEDÈNCIA DE LES COL·LECCIONS

6.1. Cooperació

Els museus han de promoure el compartiment del coneixement, de la documentació i de les col·leccions amb els museus i les organitzacions culturals dels països i les comunitats d'origen. S'ha de preveure la possibilitat de desenvolupar associacions amb els museus de països o regions que han perdut gran part del seu patrimoni.

6.2. Devolució de béns culturals

Els museus han d'estar preparats per establir diàlegs amb l'objectiu de tornar els béns culturals al país o a la població de procedència. S'ha de fer de manera imparcial, seguint uns principis humanitaris, professionals i científics, però també d'acord amb les lleis locals, nacionals i internacionals aplicables; és preferible aquesta actuació a qualsevol acció a escala governamental o polític.

6.3. Restitució dels béns culturals

En el cas que un país o una comunitat del qual procedeix un objecte o espècimen en demani la restitució, i es pugui demostrar que s'han exportat o transferit d'una altra manera, en contra dels principis dels convenis nacionals i internacionals, i s'hagi demostrat que formen part del patrimoni cultural o natural de la comunitat o del país, el museu interessat ha de prendre les mesures ràpides i eficaces per tal de cooperar en el procés de devolució, si és que té llibertat per fer-ho.

6.4. Béns culturals procedents d'un país ocupat

Els museus han d'abstenir-se de comprar o adquirir objectes culturals procedents de territoris ocupats; han de respectar completament la legislació i les convencions que regulen la importació, l'exportació i la transferència de materials culturals o naturals.

RESPECTE A LES COMUNITATS A LES QUALS ES PRESTEN SERVEIS

6.5. Comunitats actuals

En el cas que les activitats d'un museu afectin una comunitat actual o el seu patrimoni, les adquisicions només es poden dur a terme seguint un consentiment mutu amb coneixement de causa, sense explotar el propietari ni els informants. El respecte dels desitjos de la comunitat implicada ha de prevaler per sobre de tot.

6.6. Finançament de les activitats relatives a les comunitats

La recerca de finançaments per a les activitats que afecten les comunitats actuals no ha de comprometre els seus interessos (vegeu l'apartat 1.10).

6.7. Utilització de les col·leccions de les comunitats existents

L'ús de col·leccions procedents de comunitats actuals requereix un respecte de la dignitat humana i de les tradicions i cultures que les utilitzen. Aquestes col·leccions s'han d'utilitzar per fomentar el desenvolupament social, la tolerància i el respecte per mitjà de l'expressió multisocial, multicultural i multilingüe.

6.8. Organitzacions de suport dins la comunitat

Els museus han de crear un ambient favorable per obtenir el suport de la comunitat (per exemple, amics dels museus i altres organitzacions), reconèixer-ne la contribució i promoure una relació harmònica entre la comunitat i el personal de museu.

7. Els museus treballen d'acord amb la llei

Principi: Els museus han d'actuar d'acord amb les lleis internacionals, regionals, nacionals o locals i les imposicions dels tractats. A més a més, l'equip de govern ha de complir totes les responsabilitats legals o condicions relatives a qualsevol aspecte del museu, les seves col·leccions i operacions.

MARC LEGAL

7.1. Legislació nacional i local

Els museus han d'actuar conforme a totes les lleis nacionals i locals i respectar la legislació dels altres estats en el cas que afectin les seves activitats.

7.2. Legislació internacional

La política d'un museu ha d'acceptar la legislació internacional que es presenta a continuació. Serveix de norma per interpretar el Codi d'ètica professional de l'ICOM:

- Convenció de la UNESCO per a la protecció dels béns culturals en cas de conflicte armat (Convenció de La Haia; primer protocol, 1954 i segon protocol, 1999);
- Convenció de la UNESCO sobre les mesures que s'han d'adoptar per prohibir i impedir la importació, l'exportació i la transferència de propietats il·lícites de béns culturals;
- Convenció sobre el comerç internacional d'espècies amenaçades de fauna i flora silvestres (1973);
- Convenció de les Nacions Unides sobre la diversitat biològica (1992);
- Conveni d'UNIDROIT sobre els béns culturals robats o exportats il·lícitament (1995);
- Convenció de la UNESCO sobre la protecció del patrimoni cultural subaquàtic (2001);
- Convenció de la UNESCO per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial (2003).

8. Els museus actuen amb professionalitat

Principi: *Els membres de la professió museística han de respectar les normes i lleis i mantenir la dignitat i l'honor de la seva professió. Han de protegir el públic de qualsevol conducta professional il·legal o gens ètica. S'ha d'aprofitar tota oportunitat que es presenti per informar i educar el públic sobre els objectius i les aspiracions de la professió; d'aquesta manera es tindrà un millor coneixement i comprensió de les contribucions dels museus a la societat.*

CONDUCTA PROFESSIONAL

8.1. Coneixement de la legislació aplicable

Cada membre de la professió museística ha d'estar al corrent de les legislacions internacionals, nacionals i locals, i de les condicions d'aplicació. Han d'evitar les situacions que puguin ser interpretades com a conductes impròpies.

8.2. Responsabilitat professional

Els membres de la professió museística tenen l'obligació de seguir les normatives i els procediments de les institucions que els contracten. No obstant això, poden oposar-se a pràctiques la percepció de les quals fa pensar que són perjudicials per al museu i la professió o contràries a l'ètica professional.

8.3. Conducta professional

La lleialtat vers els companys i els museus és una responsabilitat professional important i s'ha de fonamentar en el respecte de les normatives ètiques professionals aplicables a la professió con a conjunt. Els membres han de complir les premisses de Codi d'ètica professional de l'ICOM i estar al cas de qualsevol altre codi relatiu a les activitats museístiques.

8.4. Responsabilitats acadèmiques i científiques

Els membres de la professió museística han de promoure la investigació, la preservació i l'ús de la informació inherent a les col·leccions. Per tant, han d'evitar qualsevol activitat o situació que pugui provocar la pèrdua de dades acadèmiques i científiques.

8.5. Tràfic il·lícit

Els membres de la professió museística no han de contribuir mai de manera directa o indirecta al tràfic il·lícit o comerç de béns culturals.

8.6. Confidencialitat

Els membres de la professió museística han de protegir tota informació confidencial obtinguda durant les seves activitats dins el museu. A més a més, la informació relativa als objectes que s'ha aportat al museu per tal d'identificar-ne la confidencialitat no s'ha de publicar ni transmetre a cap altra institució o persona sense una autorització expressa per part del propietari.

8.7. Seguretat del museu i les col·leccions

El personal del museu ha de mantenir la més estricta confidencialitat relativa a la seguretat del museu i de les col·leccions privades i els llocs visitats durant les seves activitats dins del museu.

8.8. Excepció de l'obligació de confidencialitat

La confidencialitat està subjecta a l'obligació legal d'ajudar la policia o altres autoritats a l'hora d'investigar possibles robatoris, adquisicions il·legals o transferències il·legals de béns culturals.

8.9. Independència personal

Malgrat que els membres d'una professió tenen dret a gaudir d'una certa independència personal, han de ser conscients que no es pot separar cap negoci privat o interès personal de les activitats de la institució que els ha contractat.

8.10. Relacions professionals

Els membres de la professió museística estableixen relacions professionals amb nombrosos persones dins i també fora del museu. Han de prestar els seus serveis personals a aquestes persones amb eficàcia i alt nivell.

8.11. Conducta professional

Quan un museu no disposa de prou competències per tal d'assegurar una bona presa de decisions, el personal professional té l'obligació de consultar a altres companys tant dins com fora del museu.

CONFLICTES D'INTERESSOS

8.12. Donacions, favors, préstecs o altres beneficis personals

Els treballadors d'un museu no han d'acceptar donacions, favors, préstecs o altres beneficis personals que els puguin oferir a conseqüència de les tasques que desenvolupen dins del museu. En alguns casos es poden acceptar regals i donacions per cortesia professional, però sempre ha de ser en nom de la institució interessada.

8.13. Treball fora del museu i interessos professionals

Encara que els membres de la professió museística disposen d'una relativa independència professional, han de ser conscients que no poden separar cap negoci personal ni interès professional de la institució per a la qual treballen. No han de tenir altres feines remunerades ni acceptar comissions externes que puguin entrar en conflicte amb els interessos del museu.

8.14. Comerç del patrimoni natural o cultural

Els membres de la professió museística no han de participar directament o indirectament en el comerç (ja sigui amb la compra o venda en benefici propi) de béns del patrimoni natural o cultural.

8.15. Interacció amb els negociants

Els professionals d'un museu no han d'acceptar cap donació o tipus de recompensa per part d'un negociant, subhastador o cap altra persona que

indueixi a la compra o cessió d'objectes dels museus, o a la presa d'accions oficials. A més, el professional d'un museu no ha de recomanar cap negociant, subhastador o taxador específic a cap membre del públic.

8.16. Recollides de caràcter privat

Els membres de la professió museística no han de competir amb la seva institució ja sigui per adquirir objectes o per qualsevol activitat de recollida personal. Qualsevol acord entre el professional del museu i l'equip de govern relatiu a la recollida privada s'ha de formular i respectar escrupolosament.

8.17. Ús del nom i el logotip de l'ICOM

Els membres de l'ICOM no poden utilitzar les paraules "Consell Internacional de Museus", ICOM, ni el seu logotip per promoure un producte o una activitat de caràcter comercial.

8.18. Altres conflictes d'interessos

En el cas que sorgeixin altres conflictes d'interessos entre una persona i un museu, sempre han de prevaler els interessos del museu.

Actualització del text: novembre del 2004